

Могућности стимулисана тражње исцрпене су за 30–40 година унапред и овде је потребно смислити нешто сасвим фундаментално. Али управо ту тему Стиглиц прећуткује.

Полемике западне елите на тему исправног поступања у савременим кризним условима и даље трају. За сада, како смо раније констатовали, Европска Унија стоји на курсу поштравања монетарне политике, а вођство САД на њеном омекшавању. Различите позиције изазване су првенствено политичким и коњунктурним разлозима (раст извоза ЕУ у вези је са падом евра). Зато су САД одлучиле да у полемику укључе „тешку артиљерију“, односно Џозефа Стиглица. Стиглиц је лични непријатељ једног од најближих економских саветника Барака Обаме Ларија Самерса, који га је, кад је био министар финансија САД, отерао са свих функција. Стиглиц је познат још и по својој „одмерености“ и „независности“, што му је и омогућило да својевремено оптужи Самерса за умешаност у тотални лоповлук у Русији, који је добио назив „приватизација“. И Стиглиц се заложиио за ширење мера подршке економији, односно за ново слабљење монетарне политике.

Администрација председника Обаме „пустила се у велику авантуру, без изгледа да ће им она успети“ изјавио је Стиглиц у свом телевизијском интервјуу. „Обнављање је толико слабо да није у стању да генерише нова радна места за нове учеснике на тржишта рада и не дозвољава Американцима којима је потребан посао да га и нађу, а њих је 15 милиона“.

Друга етапа стимулисана

„Апсолутно је очигледно да је потребна друга етапа стимулисања. Пожељно би било да тај пакет мера буде боље промишљен. Он мора бити фокусиран на повратак инвестирању у образовање, инфраструктуру и технологије. И ако све те инвестиције високог нивоа буду учињене, дугорочни национални дуг ће се смањивати, а раст ће убудуће бити снажнији“, изјавио је Стиглиц.

Говорећи о динамици обнове, он је приметио да је „то анемична обнова и вероватно ће таквом и остати. На несрећу, при нивоу штедње од 5-7 одсто укупна тражња ће бити слаба. И једини ко то може променити јесте влада“. Он је такође додао да не мисли да су „дефлација и друго дно рецесије главни сценарији, „али ја и децидно прихватам могућности ризика од таквог сценарија“.

Сада можемо обратити пажњу на неколико околности. Прво, Стиглиц није пропустио прилику да нападне администрацију Обаме, односно свог заклетог непријатеља Самерса.

Друго, изнео је мишљење које је већ постало ритуално да економија САД може да очекује „друго дно“. Нагласимо да се термин „друго дно“ не понавља тек тако. Ствар је у томе што монетаристичка теорија не познаје превише дугих „рецесија“ (подсетимо да се у складу са нашом теоријом садашња криза нипошто не може означити као рецесија, јер је то чисто циклични термин, а садашња криза носи структурни карактер). Управо из тог разлога се тако активно промовисао излаз из кризе у 2009. години како би све изгледало у складу са монетаристичком теоријом. Зарад тога су чак ревидирали статистику – смањили су показатеље БДП за неколико година уназад како би уштеђене проценте придодали показатељима последњих месеци.

А „дупло дно“ у тој теорији се дешава, па ће истакнути монетаристи продужење кризе сада прилагођавати том свом шаблону. Шта ће они чинити даље није баш најјасније пошто „троструко дно“ у њиховој теорији није предвиђено.

Могућности стимулисана тражње исцрпене

Треће, расуђујући о „инвестицијама високог нивоа“, Стиглиц из неких разлога прећуткује детаље. То је и разумљиво – у ситуацији пада укупне тражње, повећање инвестиција у образовање, инфраструктуру и технологије неће дати ефекте. Својевремено је стимулисање тражње у оквирима програма „реганекономије“ започето управо због тога што опадајућа тражња 80-их година није успевала да покрене нови технолошки талас. А шта се може учинити сада? Могућности стимулисања тражње исцрпене су за 30–40 година унапред – овде је потребно смислити нешто сасвим фундаментално. И управо ту тему Стиглиц прећуткује.

Четврто, он скреће пажњу на тако значајан фактор као што је штедња. О томе се у последње време говорило мало, и разуме се зашто. Њен ниво је низ година био испод нуле (односно домаћинства су трошила више него што су зарађивала) и економија САД је живела на спољном приливу капитала, и то углавном спекулативног. Данас се тај прилив смањује (ризици су превише порасли), а за покретање инвестиционог механизма штедња би требало да буде суштински већа од оног нивоа који је утврђен после првих година кризе. Раст штедње значи смањење тражње, односно поспешивање кризе.

Тако добијамо ситуацију као у руској бајци - „нос дигао, реп подвио“. Чак је и тајно оружје Џозеф Стиглиц, кога обично лансирају да би рекао нешто збиља важно, заказало: никакав реални рецепт он овог пута није дао. По свој прилици, и могућности је остало заиста сасвим мало.

Михаил Леонидович Хазин, руски економиста, публициста и политолог

Извор: Kmnews, 9.8.2010, <http://news.km.ru/>

Превод: Рајко Досковић

(Standard.rs)